

DE STAD VAN DE TOEKOMST

HIER EN NU

*DE STAD
VAN DE
TOEKOMST*

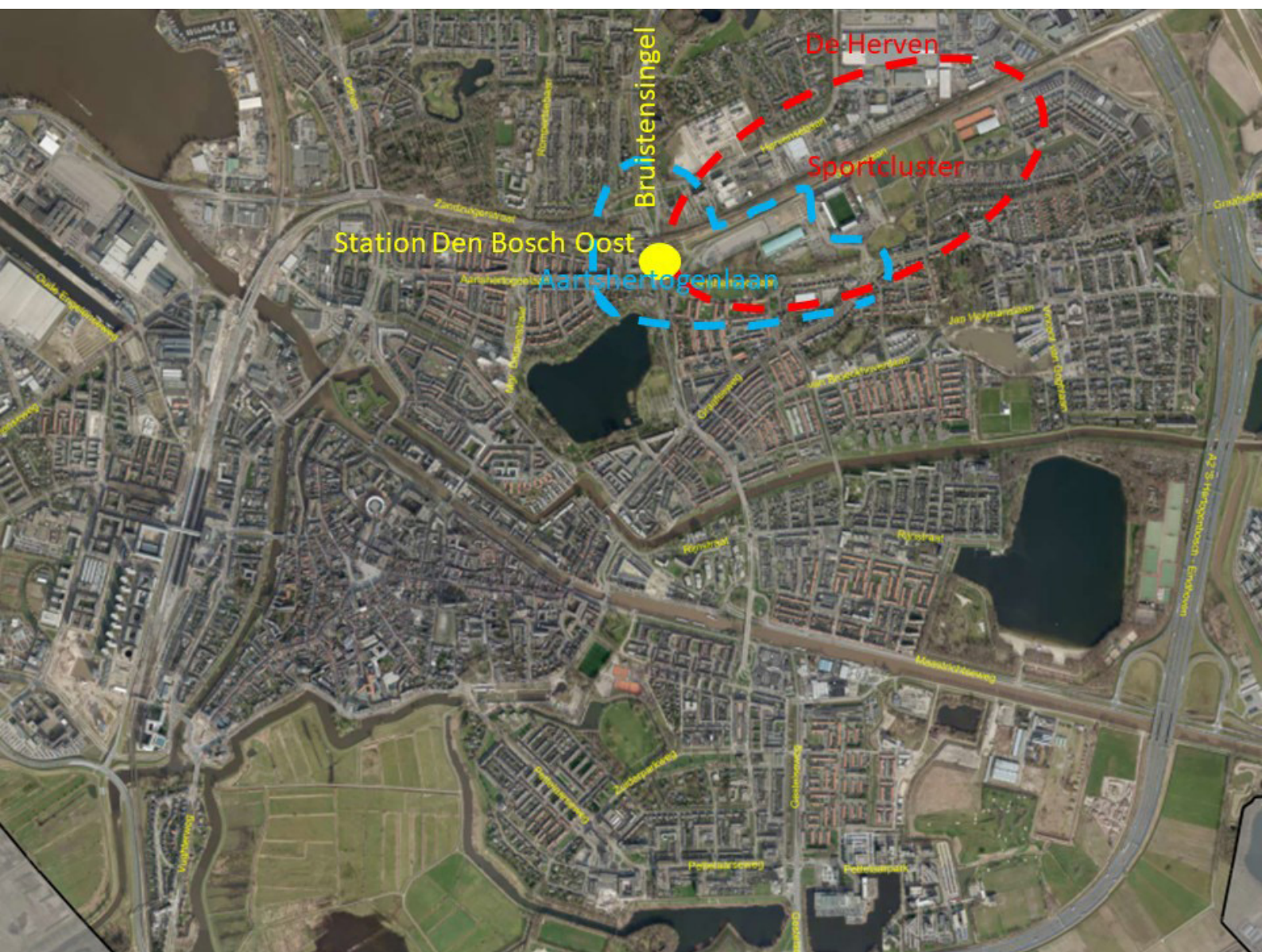
KM

CASUS DEN BOSCH

18 september 2020

Inhoud

- 01 Probleemstelling
- 02 Agenda
- 03 Ontwerpprincipes deelnemende ontwerpteam
- 04 Uitwerking van de ontdekkingen
- 05 Lessen voor de stad van de toekomst

01 Probleemstelling

Gebied Aartshertogenlaan en Bruistensingel

Uitdaging: verdichting

blauwe stippellijn

Er staat een verdichtingsopgave op stapel rondom station Den Bosch Oost, waarbij - afhankelijk van het scenario - ca. 1.000 woningen bijgebouwd kunnen worden. Een mogelijke verdichtingslocatie is de Bruistensingel, een stadsstraat met enorme overmaat en de Aartshertogenlaan/Stadionweg. De Aartshertogenlaan loopt door in de Stadionweg, en is daarmee aangesloten op het sportcluster. De Bruistensingel is een drukke toegangsweg vanuit het Noorden, die een stadsentree zou kunnen vormen in de toekomst. Er zijn al enkele studies verricht tav de infrastructuur bij de kruisingen Zangzuigerstraat/Bruistensingel en Bruistensingel/Aartshertogenlaan.

Er zijn verschillende recreatieve en groenstructuren in de omgeving, die slecht met elkaar zijn verbonden. De brede boulevards zoals de Aartshertogenlaan bieden kans de verschillende parken d.m.v. een groen netwerk te verbinden.

Wat zijn hier de kansen de infrastructuur minder dominant te maken en vanuit gezondheid en leefbaarheid te komen tot een toekomstbestendig stedelijk gebied?

Het sportcluster en het station

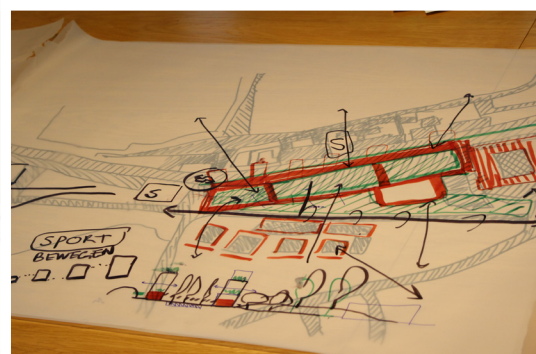
Uitdaging: toekomstige ontwikkeling infrastructuur in relatie tot profilering en intensivering

rode stippellijn

Aan de oostkant van het huidige station Den Bosch Oost ligt het sportcluster met onder andere het stadion het Sportiom, waar de IJsbaan, het zwembad en verschillende fitness-functies gevestigd zijn. Hier ligt een overmaat aan parkeerplaatsen, die niet goed gebruikt worden. De gemeente kijkt zelf al naar mogelijkheden parkeren voor het sportcluster en voor de stationsomgeving te bundelen.

Daarnaast is het belangrijk het sportcluster te intensiveren en beter te profileren. Hoe kan hier een gemengd gebied ontstaan waarin wonen en (sport) voorzieningen samen een levendige mix vormen? Ten noorden van het spoor ligt bedrijventerrein De Herven – een gebied met veel woonbouw- elvard-achtige bedrijven. Kan een algemene verbetering van de ontsluiting van het gebied ook zorgen voor een betere verbinding met de Herven?

Het station Den Bosch Oost wordt momenteel slecht gebruikt. De gemeente ziet als mogelijke kans een verplaatsing van het station richting het stadion. Verdichting en een betere aansluiting op het sportcluster kunnen in de toekomst wellicht tot meer in- en uitstappers leiden. Hoe ziet de mobiliteitshub van de toekomst hier uit?

Aanwezig

Gemeente:

Edwin Persaud, Walter Stam, Frank van Weert, Marloes Holleman, Ron Bos

Urhahn:

Sjoerd Feenstra, Frits Erdmann

BNA Onderzoek:

Jutta Hinterleitner, Manon Mastik

Vereniging Deltametropool:

Paul Gerretsen, Lea Soret

Ontwerpteams:

Mauro Parravicini (mauroparravicini architects), Marta Roy (Kartonkraft),
Robbert Guis (tek architecten).

02 Agenda: hoe werken we hier aan

10:00 start workshop

Voorstelronde, toelichting op de casus door gemeente 's Herogenbosch en Urhahn (zie *01 probleemstelling*), presentatie van de ontwerpprincipes (zie *03 ontwerpprincipes*) door de twee deelnemende ontwerpteams

11:00 aan de slag - ronde 1

De gemeentelijke en gebiedsexperts worden over de twee sessies verdeeld.

Sessie 1: Mobiliteit als gezonde en efficiënte verbinder (onder de leiding van Mauro Parravicini). Deze sessie zoomt in op de ontwikkeling van het station in relatie tot het sportcluster (rode stippellijn)

Sessie 2: De overmaat als kans voor verdichting en maximale functiemenging (onder de leiding van Robbert Guis). Deze sessie zoomt in op het gebied rondom de Aartshertogenlaan en de nieuwe stadsentree aan de Bruistensingel (blauwe stippellijn).

De workshopdeelnemers werken telkens een uur aan een van de twee onderwerpen en switchen na een uur, zo dat beide sessies van hun expertise gebruik kunnen maken.

Zie *04 Uitwerking van de ontdekkingen* voor de uitkomsten van deze werksessies

12:00 Lunch

12:30 aan de slag - ronde 2

13:30 plenair gesprek, reflectie op de werksessies, conclusies

Zie *05 conclusies*

14:30 einde

03 De ontwerpprincipes

Mobiliteit als slimme en efficiënte verbinding

Het stellen van condities als raamwerk voor ontwikkeling

Door: Mauro Paravicini en Marta Roy

Mobiliteitsreserve + groen-blauw netwerk

(Uitleg aan de hand van de casus Eindhoven Fellenoord)

Parallel aan de spoorlijn wordt een verhoogde baan voor voetgangers en fietsers ingevoegd. Deze verbindt de verschillende typen OV met elkaar en biedt plek voor andere functies, water en groen. Hier wordt, als integraal onderdeel van het huidige station, ruimte gereserveerd voor korte en

lange termijn mobiliteitsvoorzieningen. Door water als kwalitatief element terug te brengen in de publieke ruimte, wordt het belang van waterbeheer zichtbaar en wordt klimaatadaptatie beleefbaar. Zo wordt het mobiliteitsnetwerk beter georganiseerd en uitgebreid met een groen-blauw netwerk.

De openbare ruimte als basis voor ontwerp

Door: Robbert Guis

Principe

Veel verdichtingsplannen ontlelen hun bestaan aan het denken in nieuwe gebouwen; het toevoegen van programma en vierkante meters. De publieke, open ruimte in het gebied vormt hierna het residu. Stel je keert dit principe om. Wat als juist de open ruimte het startpunt wordt voor het stedenbouwkundige ontwerp? De bestaande overmaat kan op deze manier kansen bieden bij het realiseren van echt waardevolle publieke ruimte. De gebouwen daaromheen vormen niet het residu, maar kaderen deze open ruimte in. Ze worden plekken waarin het stadsleven kan floreren. De publieke ruimte gaat zo het beeld van de stad vormen.

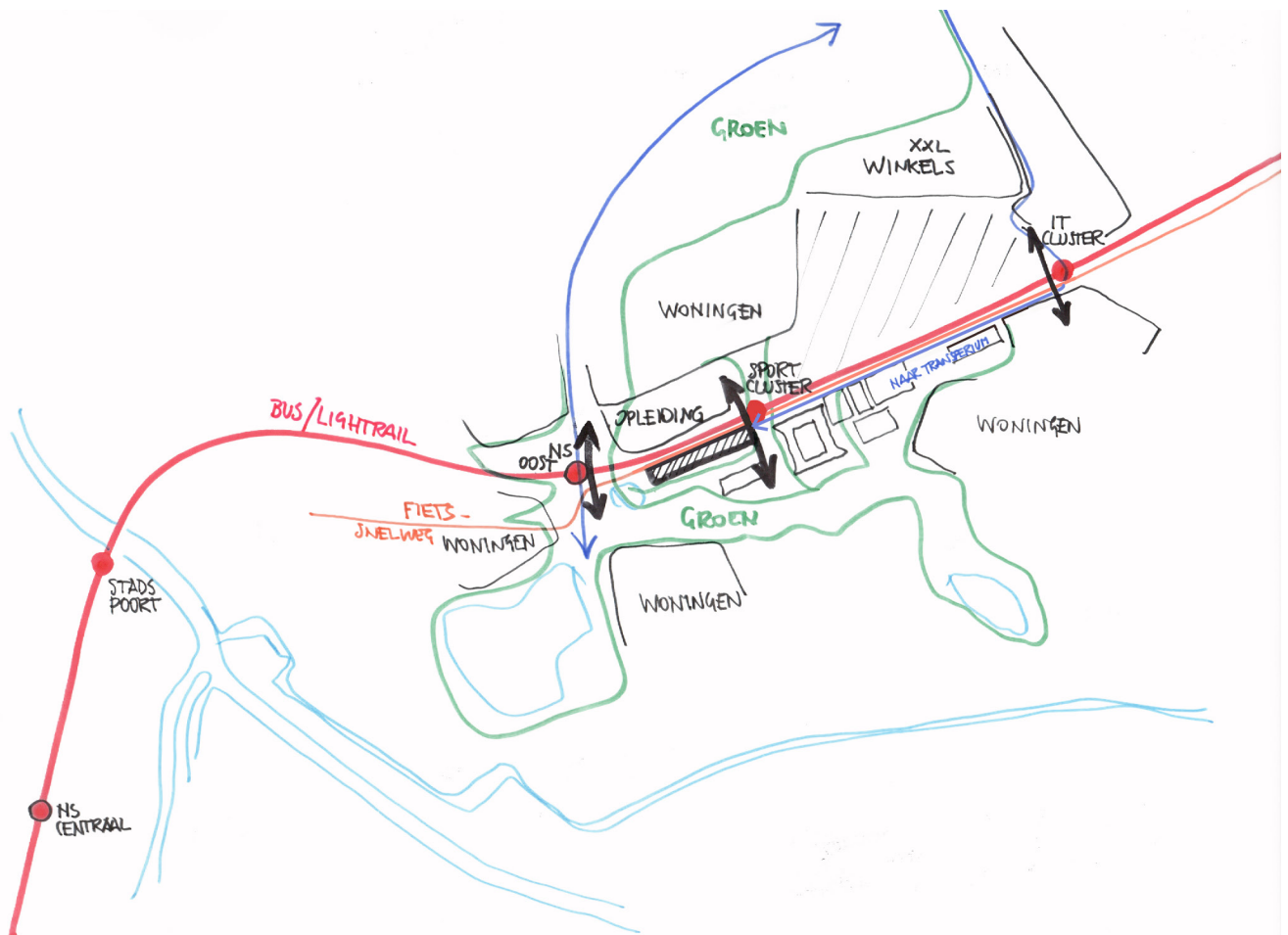

Context

Het gebied rondom station Den Bosch-Oost kenmerkt zich door een aantal grootschalige open ruimten. Dat geeft kansen bij de herontwikkeling en verdichting van het gebied. Niet door deze blok voor blok op te vullen met bouwwerken, maar juist op voorhand te beschouwen als kostbaar goed. Nieuwe gebouwen komen in dienst te staan van de publieke ruimte. Waarbij de aanwezigheid van goede mobiliteit, stevige groenstructuur en bijzondere sportvoorzieningen maximaal kunnen worden benut. De verdichting van het gebied kan zo echt zijn omgeving activeren.

04 Uitwerking van de ontdekkingen

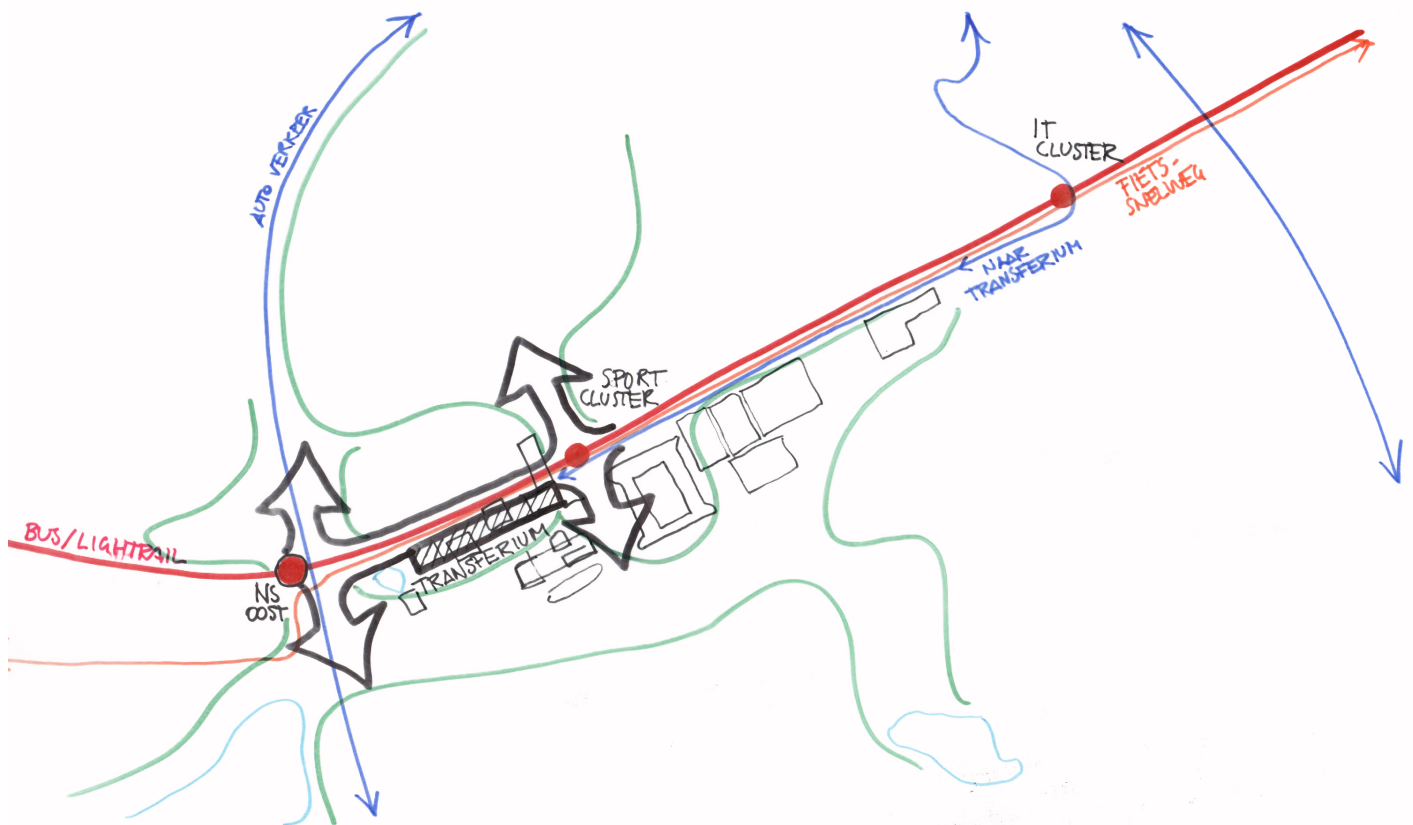

Ontdekking 1: Mobiliteitsstrip langs het spoor

Denk de spoorzone als gebied van bovenlokale schaal, inclusief de functies die hier kunnen ontstaan. Het gebied kan meer worden dan een woongebied. Zorg voor een functiemix, en flexibiliteit in de gebouwtypologieën.

In plaats van de focus te leggen op het verplaatsen van het station is het interessanter te onderzoeken welke extra stops er in een lightrail-achtig systeem mogelijk zouden zijn. Deze stops kunnen in het gebied

elk een andere betekenis en programma krijgen. Als een opstap naar de lightrail zou er in de beginfase getest kunnen worden met een verbinding voor elektrische bussen. De mobiliteitsstrip langs het spoor kan verschillende modaliteiten huisvesten. Hierdoor worden de Aartshertogenlaan en de aangrenzende wijk ontlast en ontstaat er daar meer ruimte voor groen en fiets- en wandelroutes. De strip wordt mede dankzij het programma van de aangelegde plint – winkels die aansluiten op het sportieve karakter van het gebied – door de gebruikers ervaren als een boulevard.

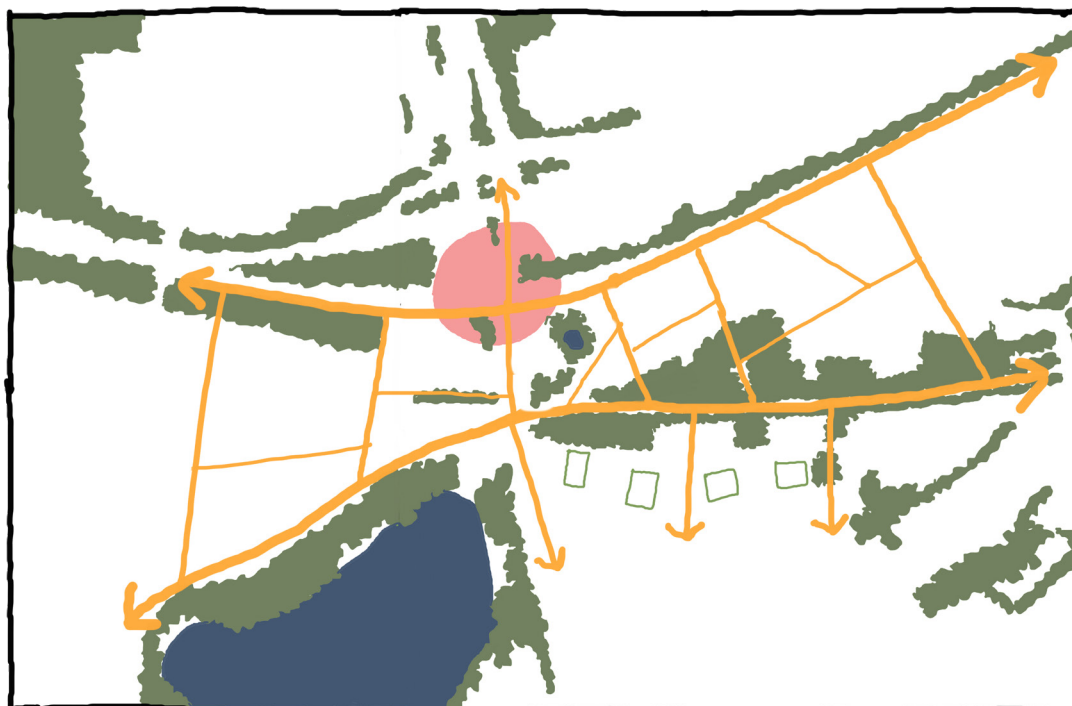

Denk het transferium als een strip langs het spoor, en introduceer een plaatshouder die verschillende uitwerkingen kan krijgen door de tijd heen: van fietspad tot lightrail-verbinding. Verblijfskwaliteit is voorwaarde voor het goed laten functioneren van de strip door de tijd heen. De publieke ruimtes zeker op halteplaatsen zijn punten van aankomst en vormen de ankers in het omliggende gebied.

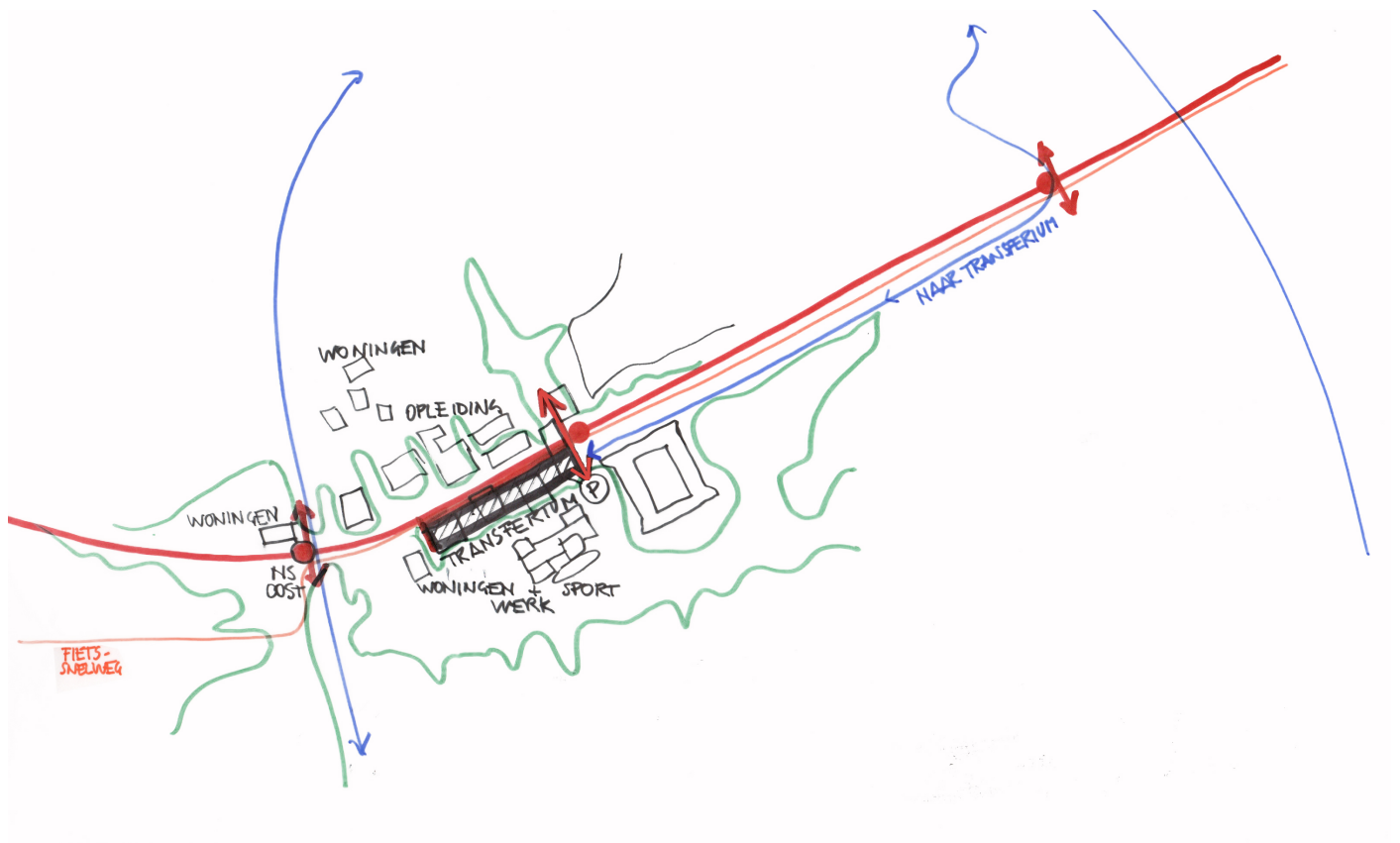
Ontdekking 2: Ecologische waarden en groene netwerken met elkaar verbinden

De ecologische waarden van het Aartshertogenpark zetten zich door in de meer naar het westen gelegen zone langs het spoor. De lege ruimten rondom het spoor kunnen worden benut om betere ecologische verbindingen te leggen. Ook kan hier een fietsverbinding (oost-west) aan worden gekoppeld. Door nieuwe langzaam-verkeersverbindingen toe te voegen of bestaande verbindingen beter te ontsluiten en aan te laten sluiten op de fietssnelweg en op de Noord

kant van het spoor, moet het gebied in de toekomst beter doorwaadbaar worden en wordt het moeilijk oversteekbare knooppunt tussen het transferium en de IJzeren Vrouw ontlast. Dergelijke alternatieve routes zorgen voor een betere bereikbaarheid van verschillende recreatiegebieden zoals de IJzeren Vrouw en de Oosterplas en verbinden deze met elkaar.

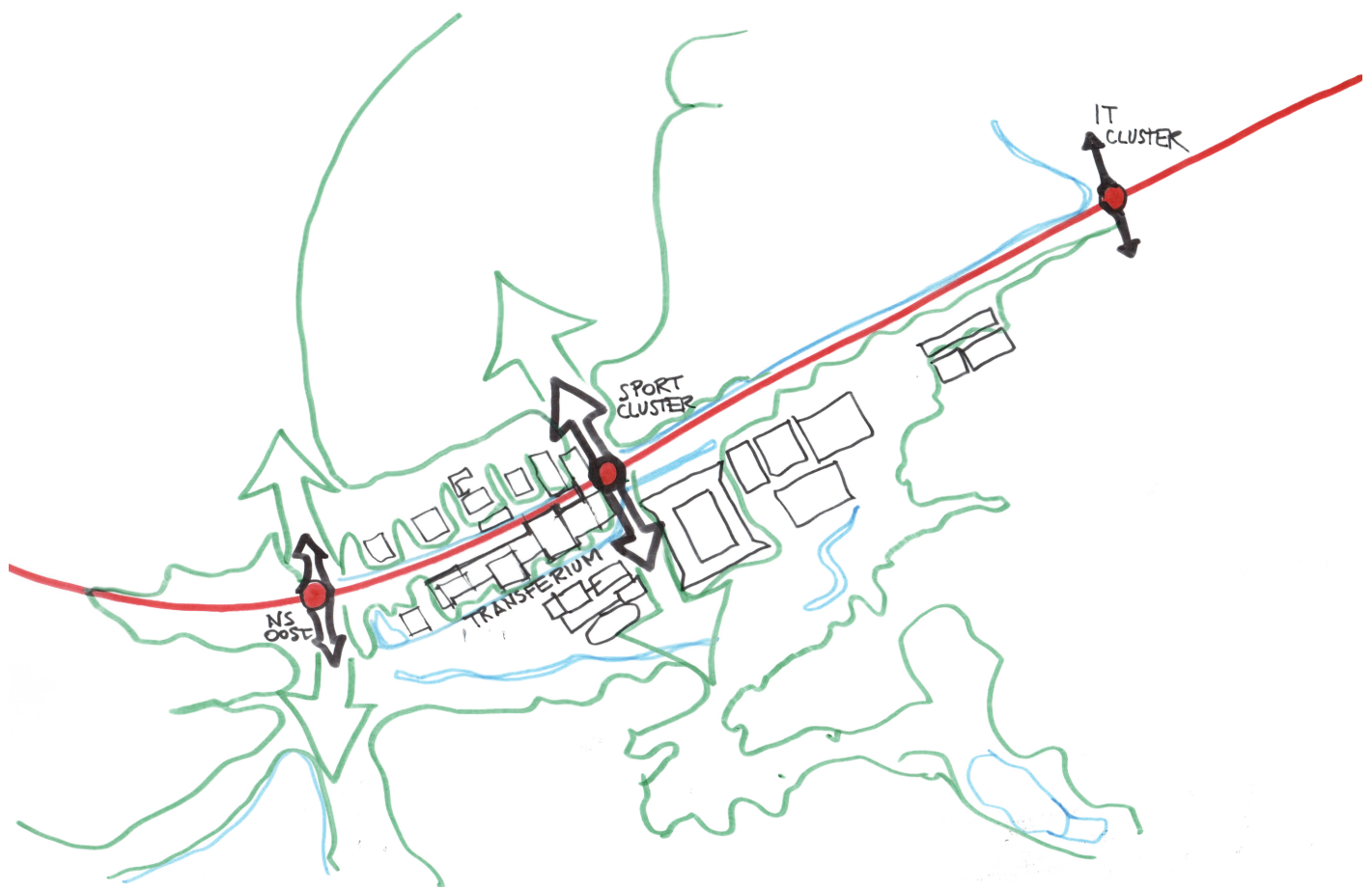

Parkeren, dat nu nog op het transferium gebeurt, wordt ook opgenomen in de mobiliteitsstrip. Over de gehele lengte van de strip komt een langgerekte strook voor parkeren. Deze strook kan bij een verschuiving van modaliteiten weer voor andere doeleinden worden ingezet. De toegang tot de parkeergelegenheid kan het beste aan de oostzijde van de locatie gesitueerd worden, zodat de ruime auto infrastructuur aan de westkant kan worden afgewaardeerd en er meer ruimte ontstaat voor fiets- en wandelroutes.

Ontdekking 4: Groene verbinder

De groene en blauwe structuren moeten versterkt worden en kunnen helpen om de verschillende elementen van de Sport Campus te verbinden, zowel in de lengte- als in de breedte-richting, en kwaliteit toevoegen aan de publiek ruimte. Aan met name de Noordzijde moet er voor gewaakt worden dat het groen zijn functie als ecologische corridor behoudt en dat deze functie daar waar mogelijk versterkt wordt.

Ontdekking 5: Maak een bos de drager van de toekomstige ontwikkelingen (scenario 1)

Het Aartshertogen-park is een gebied met een hoge ecologische waarde. Door het transferium bij het park te betrekken, kan hier een bos ontstaan dat de drager is voor de toekomstige ontwikkeling. Hoven in het bos, die aansluiten bij de stedenbouwkundige schaal van de bestaande woonhoven aan de zuidkant van de Aartshertogenlaan. De hoven hebben 'stedelijke' (stenige) binnenkanten en herbergen een mix van functies.

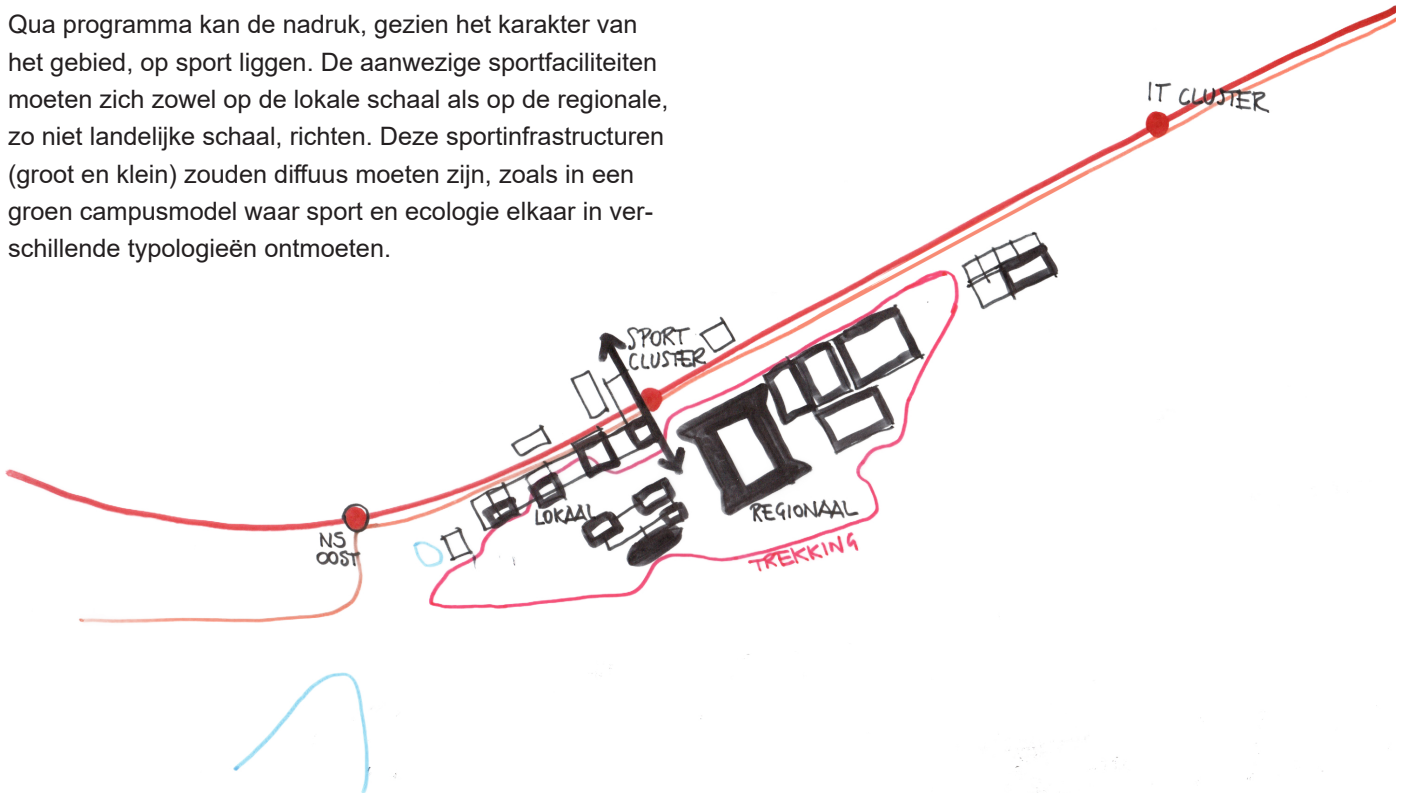

Ontdekking 6: Maak een stadsenclave de drager van de toekomstige ontwikkelingen (scenario 2)

Dit scenario gaat uit van een bovenregionale betekenis van het gebied waarbij het gebied zicht kan emanciperen naar een volwaardig stuk duurzame stad. Een grootschaligere stadsenclave die een buffer vormt tussen de spoorlijn en het Aartshertogen-park creëert een serie van unieke open ruimte. In de hoven van dit superblok wordt de groene kwaliteit van het park doorgezet en kunnen tal van (sportgerelateerde en andere) functies landen. Langs de rand van het park kan een parkgevel ontstaan met een fantastische woonkwaliteit. Voortbordurend op de huidige identiteit van het gebied kan er bijvoorbeeld een 'sportwereld' ontstaan met een mix aan functies die hier op aansluiten: denk aan kinderdagverblijven, scholen, studentenwoningen, nieuwe woonvormen gericht op sport. Het programma en de unieke mix aan functies gaan zo een toevoeging vormen op de gehele stad.

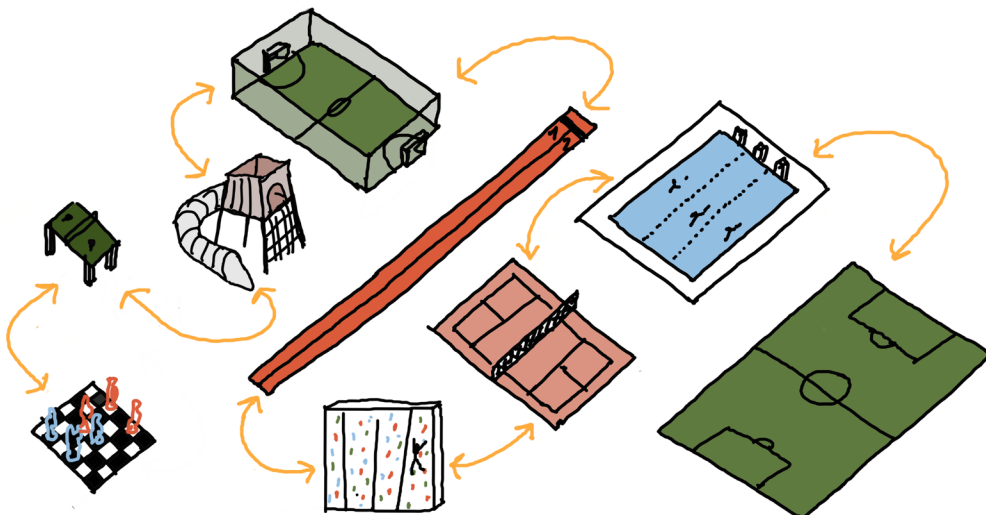
Ontdekking 7: Groene Sport Campus

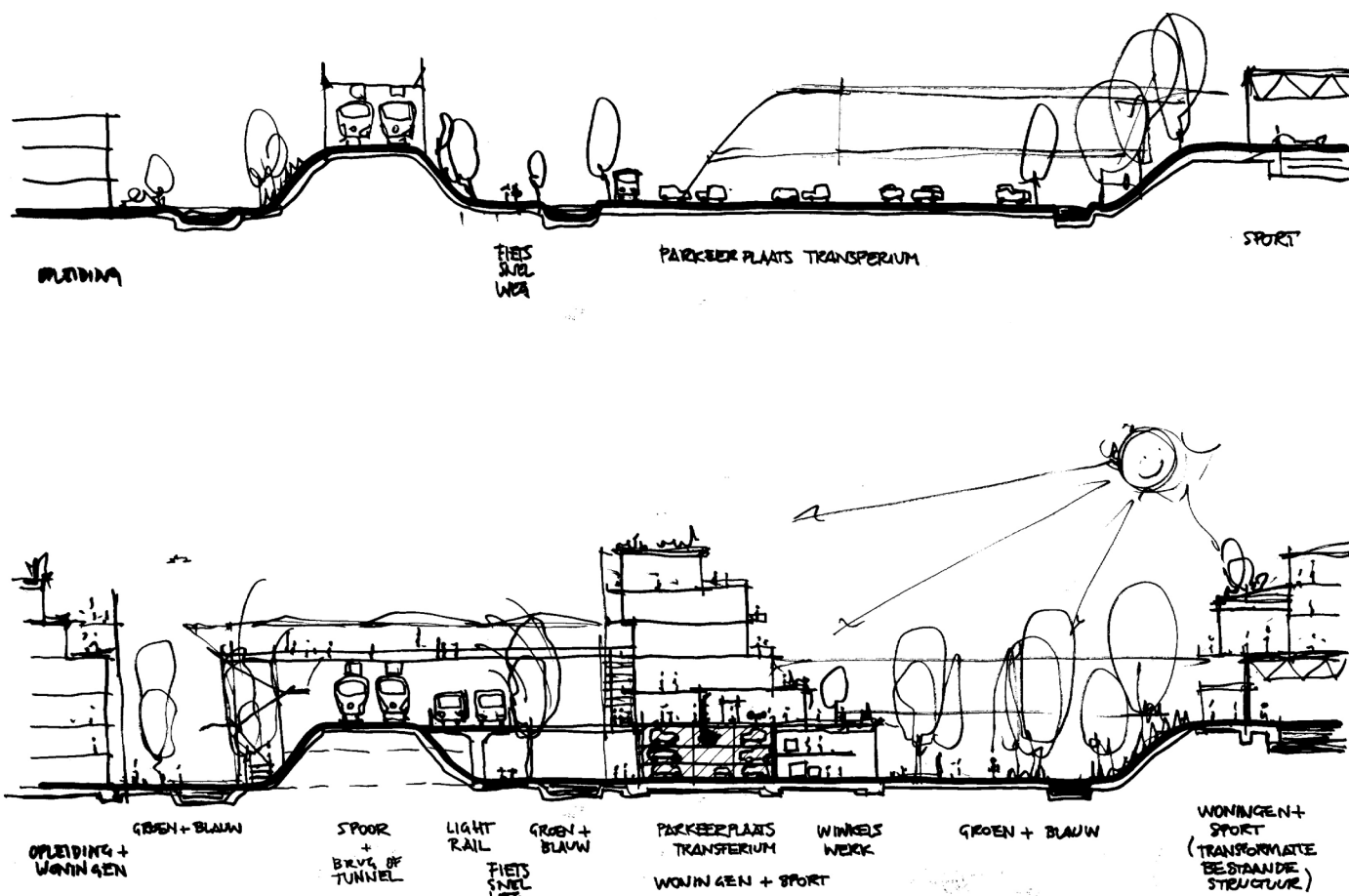
Qua programma kan de nadruk, gezien het karakter van het gebied, op sport liggen. De aanwezige sportfaciliteiten moeten zich zowel op de lokale schaal als op de regionale, zo niet landelijke schaal, richten. Deze sportinfrastructuur (groot en klein) zouden diffuus moeten zijn, zoals in een groen campusmodel waar sport en ecologie elkaar in verschillende typologieën ontmoeten.

Ontdekking 8: Het decentraliseren van sport

Versterk de sportieve identiteit van het gebied door het geschikt te maken voor verschillende vormen van sport en verschillende leeftijdsgroepen, activeer de wijk met zichtbare mogelijkheden van bewegen op alle schaalniveaus, van trapveldje tot stadion.

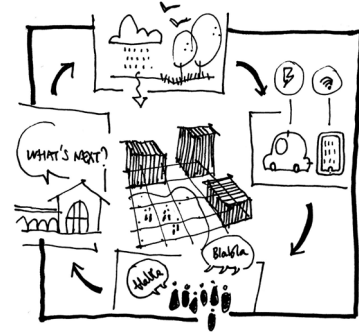
Ontdekking 9: Duurzaam en circulair bouwen

Nieuwe gebouwen in dit gebied zullen voldoen aan de meest recente duurzame en circulaire doelstellingen. Ze kunnen daarvoor gebruikmaken van de op handen zijnde transformatie en mogelijk bijbehorende sloop. De gebouwen zijn dankzij demontabele/verplaatsbare wanden en vloeren, flexibel in gebruik en kennen een wisselende programmering met ruimte voor sport en retail.

05 Lessen voor de stad van de toekomst

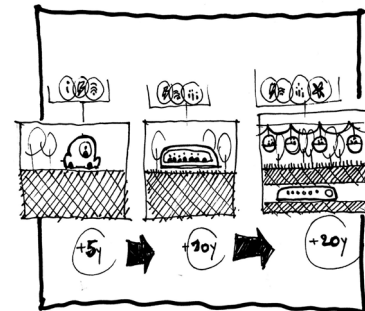
1. Openbare ruimte als drager voor ontwikkeling

De transitieopgaven waar wij voor staan in onze steden, vragen veel van de openbare ruimte. Zo moeten bijvoorbeeld klimaatadaptatie en nieuwe vormen van mobiliteit geïntegreerd worden in de openbare ruimte. Dit is een uitdaging, maar biedt ook grote kansen voor kwaliteitsverbetering van de leefomgeving.

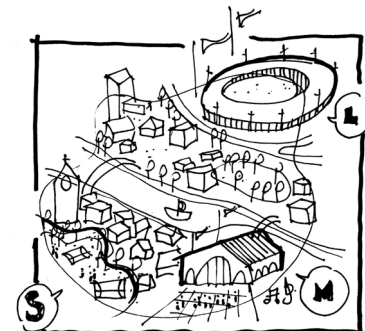
2. Plaatshouders voor de mobiliteit van de toekomst

We weten nog niet hoe de mobiliteit van de toekomst vorm krijgt. Een flexibele opzet kan ervoor zorgen dat verschillende vervoersmodaliteiten gebruik kunnen maken van een slim opgezet systeem, dat door de tijd heen nieuwe ontwikkelingen faciliteert. Dit systeem zal ook reageren op de mobiliteitswensen van de gebruikers en inspelen op hun keuzevrijheid.

3. Functies kunnen in nieuwe verschijningsvormen in een gebied neerdalen

Kleinschaligheid en nabijheid zijn dragers van succesvolle wijken, waar bewoners zich thuis voelen. Dit betekent dat ook voorzieningen in verschillende korrelgroottes kunnen landen in een gebied, van kleinschalig en buurtgericht naar groot en institutioneel.

4. Ecologische waarden zijn een drager voor de stad van de toekomst

De stad is vandaag de dag steeds meer verantwoordelijk voor het behoud van ecosystemen, die in het buitengebied niet langer voorkomen of onder druk staan. Het stimuleren van ecologische waarden is ook voor de bewoners van betekenis. Het draagt bij aan de opwaardering van hun leefomgeving.

5. Circulariteit is niet iets van het volgende nieuwe project, maar gaat in eerste instantie uit van het hergebruik van het bestaande

Bestaande structuren in een gebied zijn onderdeel van het circulaire denken. Hergebruik van ruimten voor andere functies of van bestaande grondstoffen voor nieuwe gebouwen zijn onderdeel van deze gedachte.

